

Archeologienota

Lier – Lintsesteenweg

Natasja Reyns en Bénédicte Cléda

Temse
2016

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2016/12.807/115

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	15
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	18
2.4.4	Historische stadskern van Lier als vastgestelde archeologische zone	19
2.4.5	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	20
2.4.6	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	21
2.4.7	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek.....	21
2.4.8	Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek.....	21
3	Bibliografie.....	22
3.1	Publicaties	22
3.2	Websites	22
4	Bijlagen	23
4.1	Archeologische periodes	23
4.2	Plannenlijst	23
4.3	Fotolijst.....	23

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een wijziging van een verkavelingsvergunning, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016L73

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

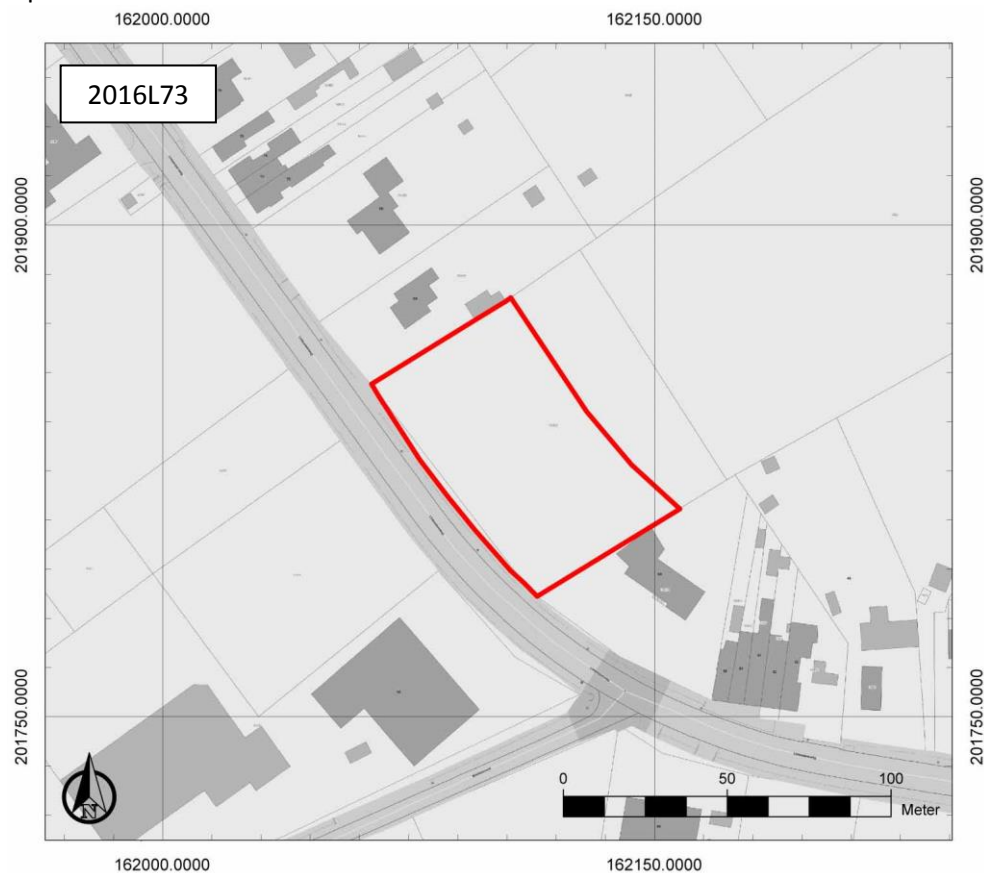
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Lier, Lier, Lintsesteenweg, Den Drijhoek

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 162158, 201815
- 162105, 201878
- 162112, 201787
- 162062, 201851

Kadastrale percelen: Lier, afdeling 3, sectie F, 189g² (partim)

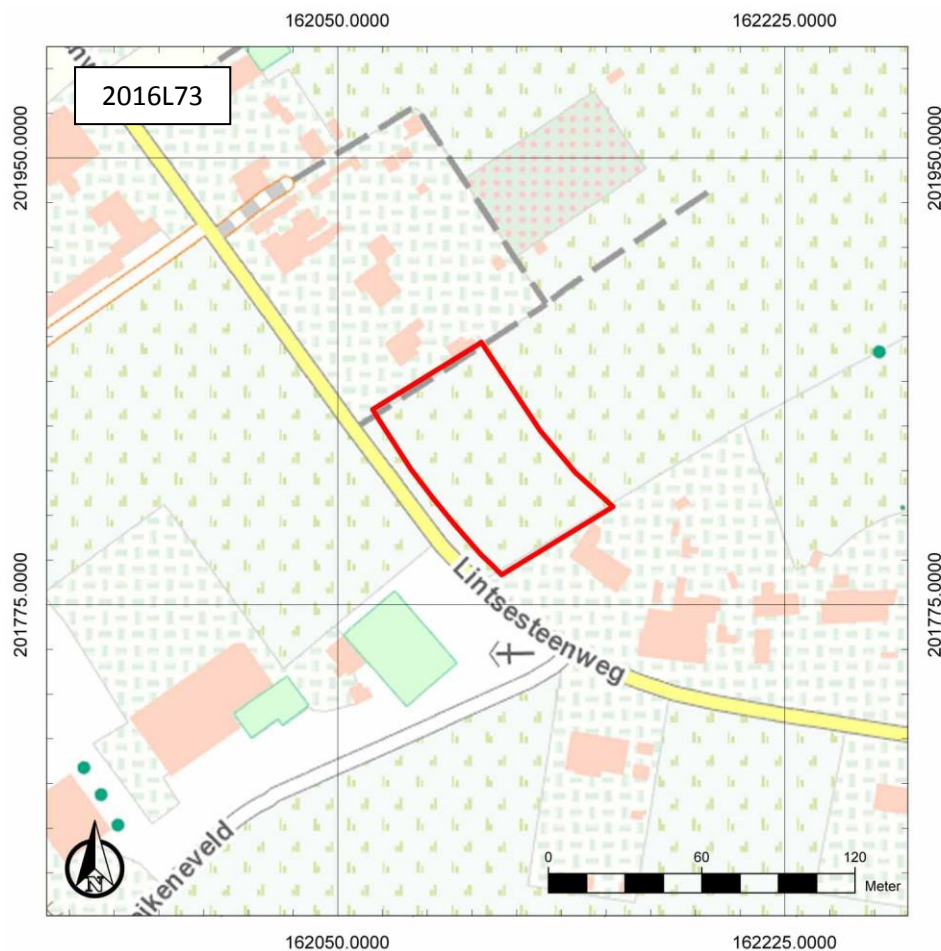
Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4100 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 05/12/2016 – 09/12/2016

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken op het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt een verkaveling gerealiseerd. Deze omvat 8 loten voor woningen (Figuur 3). De aanleg van woningen, wegenis en groenzones betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 50 cm diepte. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase echter nog niet vast. De woningen mogen onderkelderde worden. Dit betekent plaatselijk een diepere verstoring van het bodemarchief.

De locatie van bijvoorbeeld plantputten, vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, liggen in het kader van de verkaveling nog niet vast. Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en de Atlas der Buurtwegen worden twee momentopnames bekeken, namelijk 1771-1778 en 1841 voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief.

Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

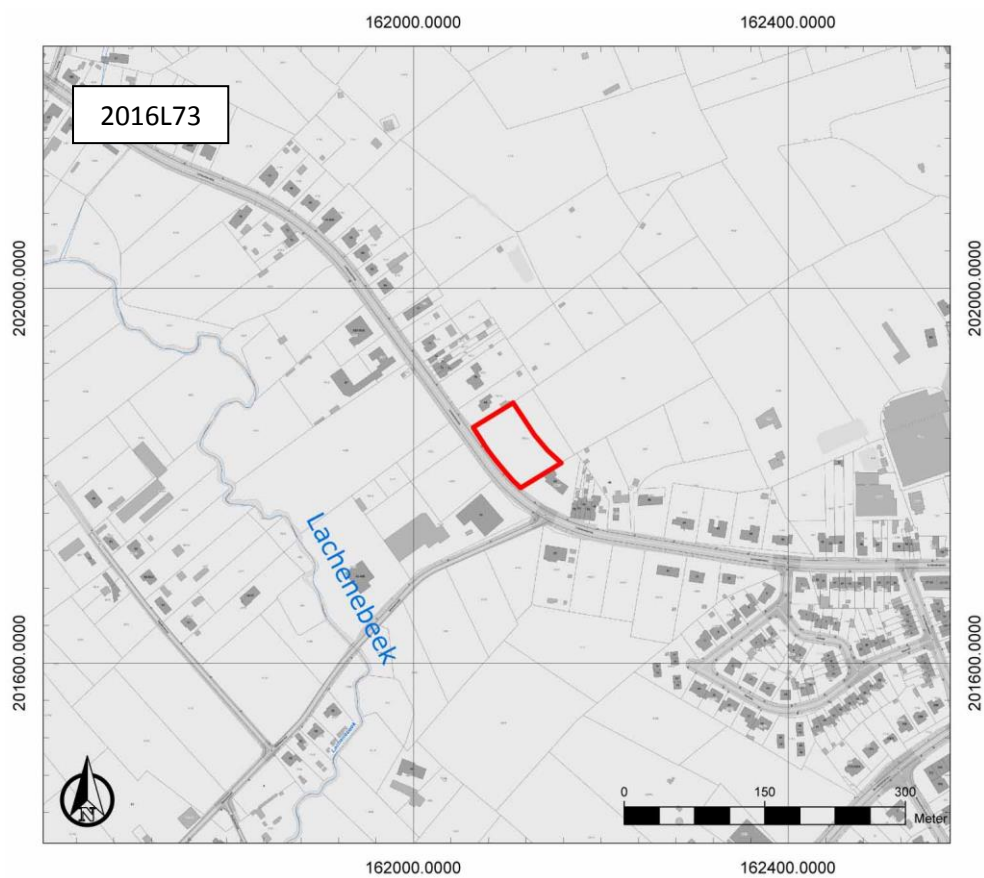
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

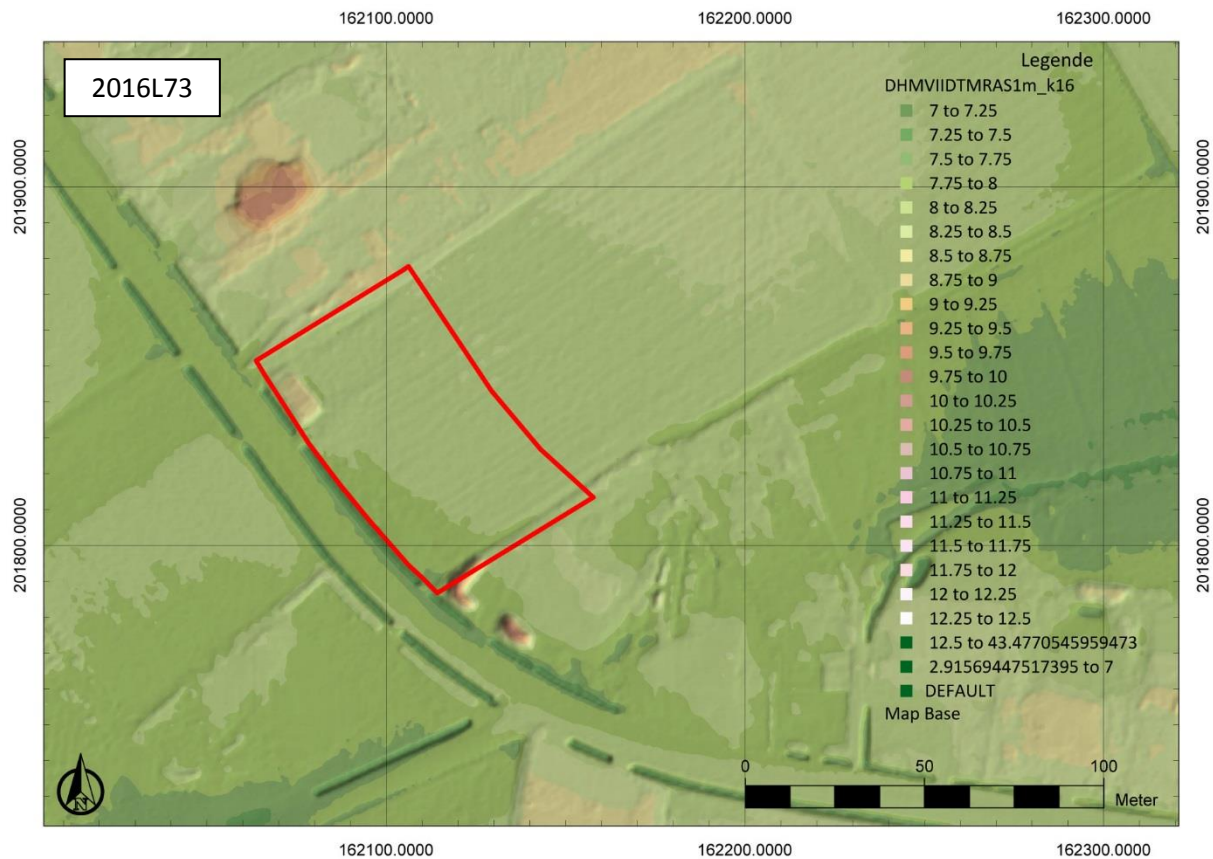
Het onderzoeksgebied is gelegen ten noordoosten van de Lintsesteenweg en ten westen van het stadscentrum van Lier (Figuur 4). Het ligt volgens het gewestplan in woongebieden met landelijk karakter (0102) en agrarische gebieden (0900). Op hydrografisch vlak is het gelegen binnen het Netebekken. Ten westen van het onderzoeksgebied stroomt de Lachenebeek in zuidelijke richting naar de Grote Nete (Figuur 5).

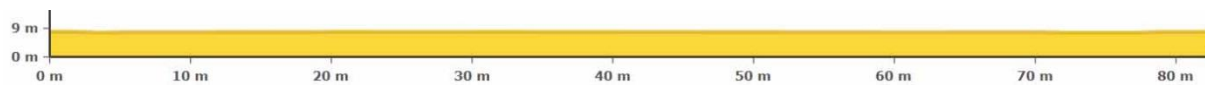
Figuur 4: Luchtfoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 5: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/>)

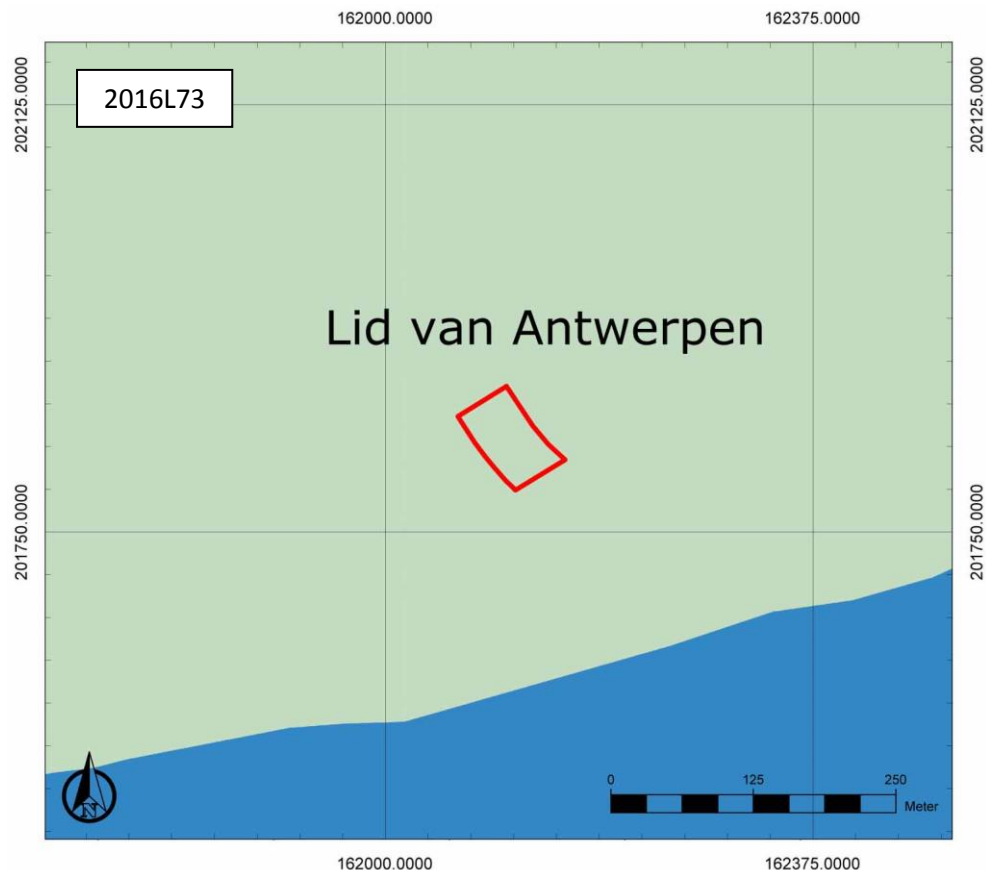
Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied, detail

Figuur 7: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost op het terrein (<http://www.geopunt.be/>)

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een laaggelegen, vrij vlak gebied (**Fout! Verwijzingsbron niet evonden.**, Figuur 6), op een hoogte van ca. 7,9 m tot 8,2 m TAW (Figuur 7). Het terrein is het laagst gelegen in het zuiden. De tertiaire ondergrond (Figuur 8) bestaat uit de Formatie van Berchem (Lid van Antwerpen). Dat wordt gekenmerkt door donkergroen tot zwart zand, dat sterk glauconiethoudend is, schelpen bevat, en onderaan kleihoudend is. Even ten zuiden van het onderzoeksgebied wordt de tertiaire ondergrond aangegeven als het Lid van Putte, dat gekenmerkt wordt door zwartgrijze klei die silthoudend is en veel organisch materiaal bevat.³

³ www.geopunt.be/kaart

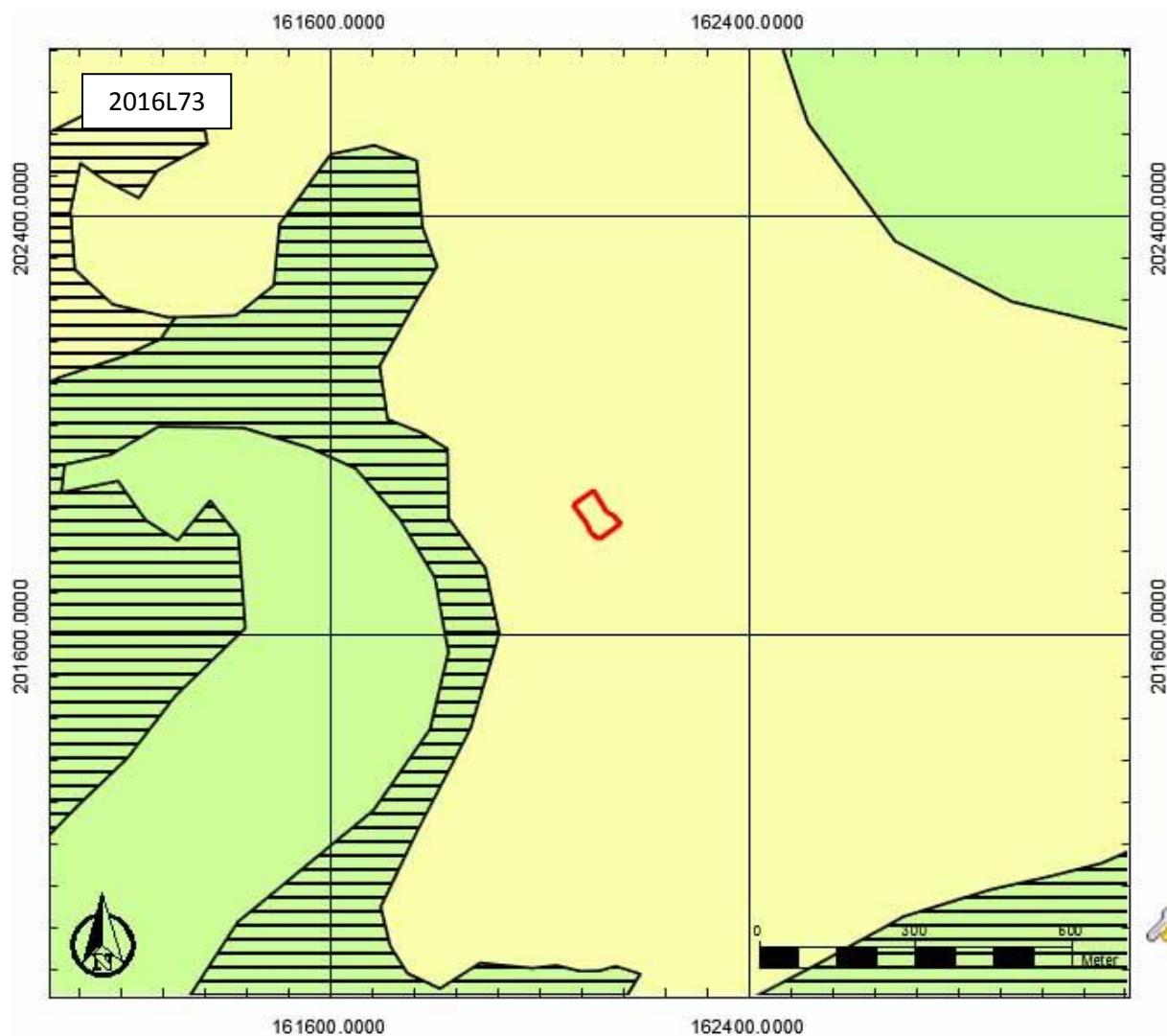
Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be) met het Lid van Antwerpen (groen) en het Lid van Putte (blauw)

De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat zich binnen het onderzoeksgebied hoofdzakelijk eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen bevinden en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁴ Ten westen is de vallei van de Lachenebeek gearceerd aangegeven.

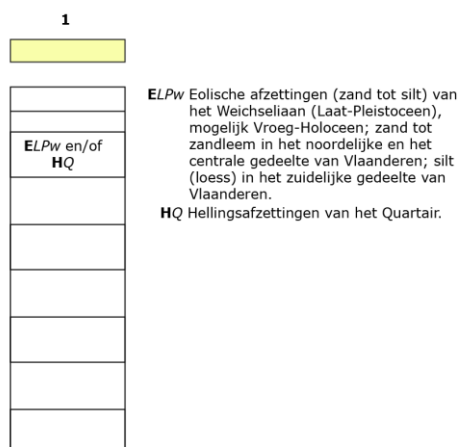
De bodemkaart (Figuur 11) geeft de bodem in het onderzoeksgebied aan als een matig natte zandleembodem met sedimenten die lichter of grover worden in de diepte (Ldaz). Net ten noorden van het onderzoeksgebied bevindt zich een matig droge zandleembodem met textuur B horizont met sedimenten die lichter of grover worden in de diepte (Lcaz). Net ten zuiden komt een natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont met sedimenten die lichter of grover worden in de diepte (Phcz).⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

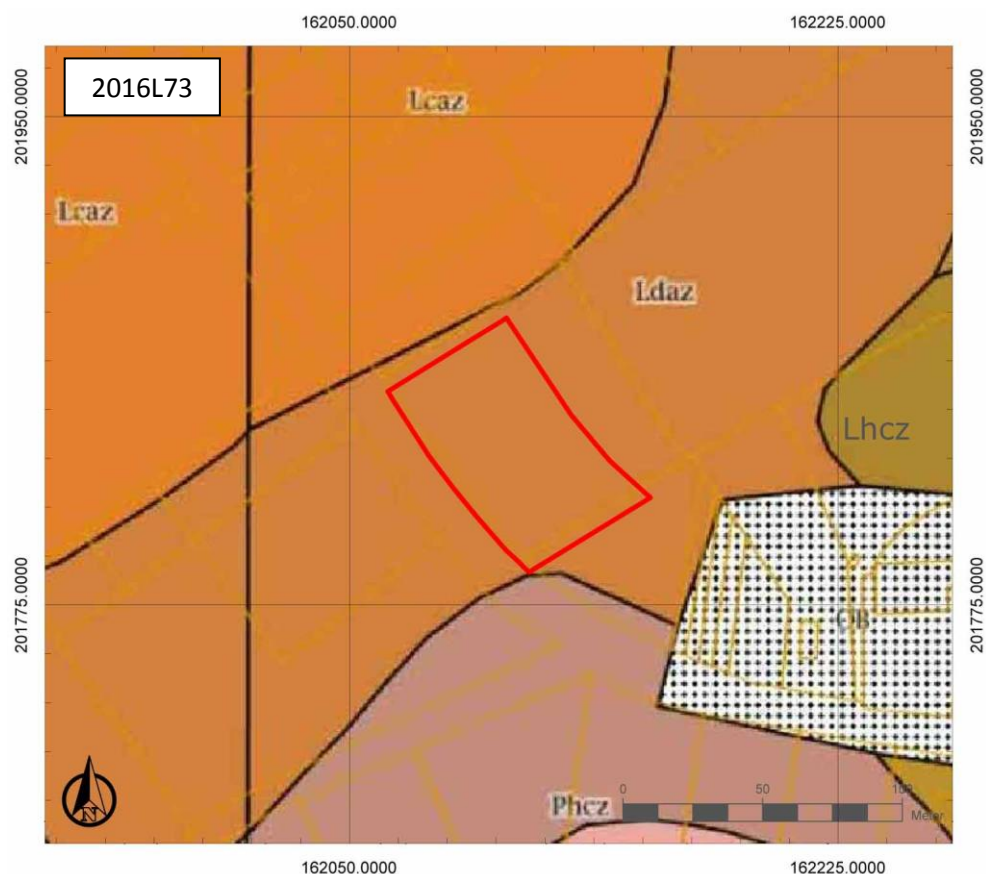
⁵ www.geopunt.be

Figuur 9: Quartaargeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 10: Legende quartaargeologische kaart (www.geopunt.be)

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 12: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 13: Bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Volgens de bodemgebruikskaat bestaat het terrein momenteel overwegend uit akkerland (Figuur 12). De bodemerosiekaart geeft een zeer lage erosiegevoeligheid aan (Figuur 13).

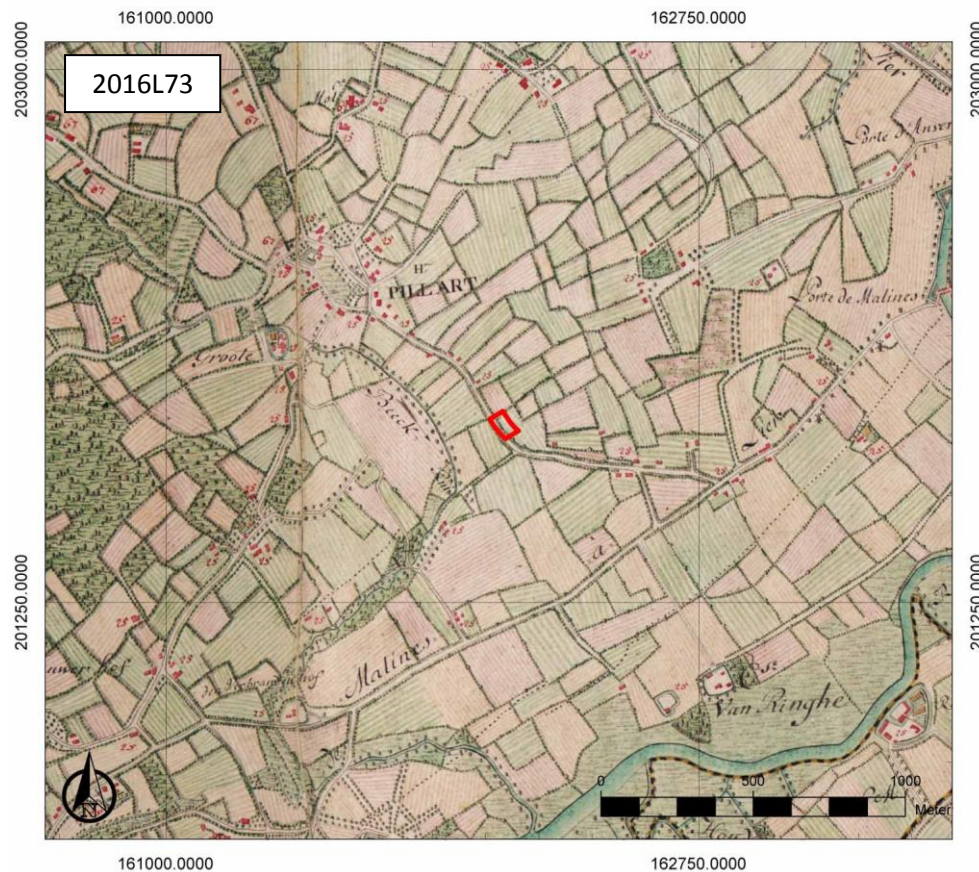
2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is ten westen van het stadscentrum van Lier gelegen. Lier kent een vrij onduidelijke wordingsgeschiedenis. Muntvondsten wijzen op menselijke aanwezigheid in de Romeinse en Gallo-Romeinse periode. Lier werd voor het eerst vermeld in 870 als “Ledi” (waterweg), duidelijk verwijzend naar de gunstige geografische ligging aan de twee Netten. De oudste kern zou volgens sommige literatuurbronnen opklimmen tot de Frankische periode en zou rond de Vismarkt (hogere Nete-oever) gezocht moeten worden. Volgens andere historici zou Lier in de 8ste eeuw gesticht zijn op de plaats ‘Nivesdonk’, door de heilige Gummarus. In de 11de-12de eeuw bouwde de stad een bevolkingskern uit op de linkeroever, met een eigen parochiekerk, toegewijd aan Sint-Jan-Baptist. De stad kreeg de titel van “oppidum” toegekend in 1194 en werd door hertog Hendrik I van Brabant tot stad verheven in 1212. Het grondgebied bestond uit de eigenlijke stad, de ‘Kuip’ (ringvormige zone rond de stad) en de ‘Bijvang’. Deze laatste is een uitgestrekt gebied, bestaande uit de dorpen Kessel, Nijlen, Emblem en Bevel en de gehuchten Hagenbroek, Lachenen en de Mijl.⁶

In 1244 werd gestart met het graven van een omwalling rond de eigenlijke stad, met de Grote Markt als centrum. Vanaf de 13de eeuw en vooral in de loop van de 14de eeuw vond een sterke economische expansie plaats, ten gevolge van de bloei van de lakennijverheid. De bevolking nam toe als gevolg van de materiële welstand. In 1389 werd de nieuwe stadsomtrek vastgesteld en de definitieve stadsomwalling gebouwd (huidige stadsomwalling). Dankzij de enorme expansie die Antwerpen als

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lier, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120745> (geraadpleegd op 5 december 2016).

belangrijkste handels- en geldmarkt van Europa in de 16de eeuw beleefde, kende Lier een enorme stijging van de algemene levensstandaard. Vooral op het vlak van onderwijs kende Lier een belangrijke ontwikkeling. De stad wist wereldfaam te verwerven inzake handel en borduurwerk.⁷

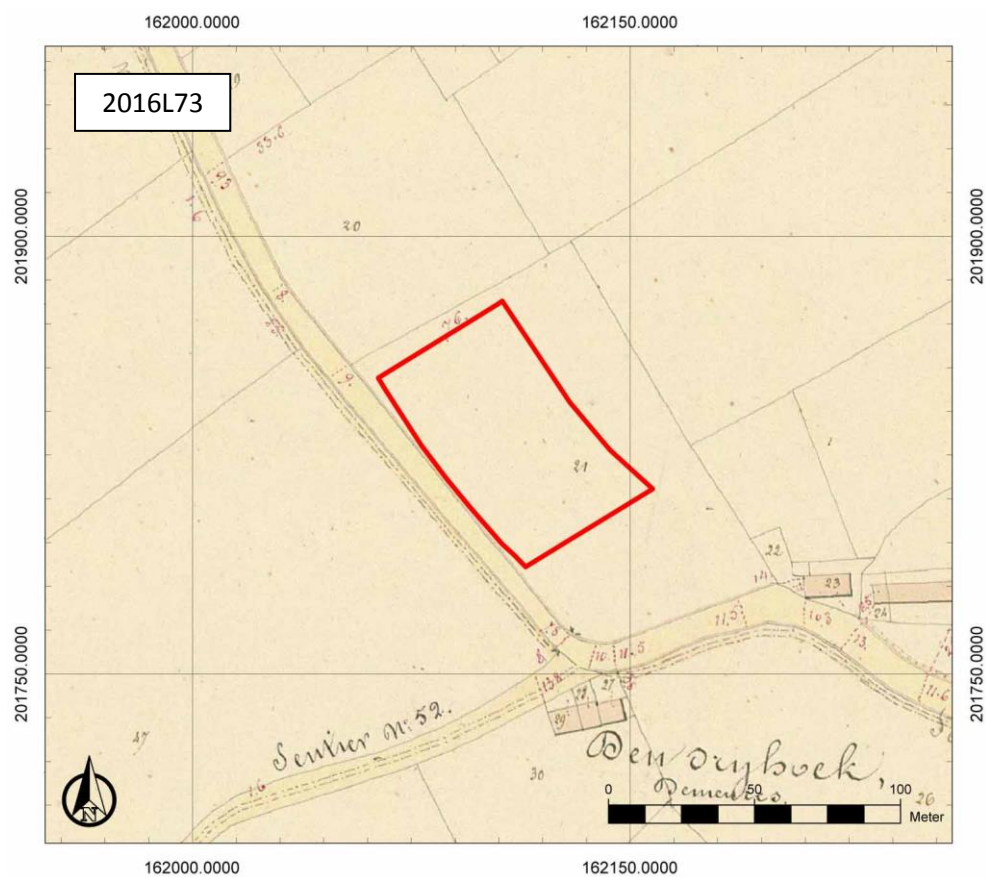

Figuur 14: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden uit 1771-1778 (Figuur 14) wordt het onderzoeksgebied aangegeven als akkerland. De Lintsesteenweg en de Mechelsesteenweg zijn duidelijk te zien op de kaart. Het verloop van deze wegen is dezelfde als vandaag. Ten noordwesten van het onderzoeksgebied is het gehucht Pullaar te herkennen.

De Atlas der Buurtwegen uit 1841 toont weinig wijzigingen ten opzichte van de voorgaande kaart. De percelering is grotendeels dezelfde als de huidige percelering (Figuur 15). Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 16) toont dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland. Dit is vandaag de dag nog steeds het geval (Figuur 4).

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lier, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120745> (geraadpleegd op 5 december 2016).

Figuur 15: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

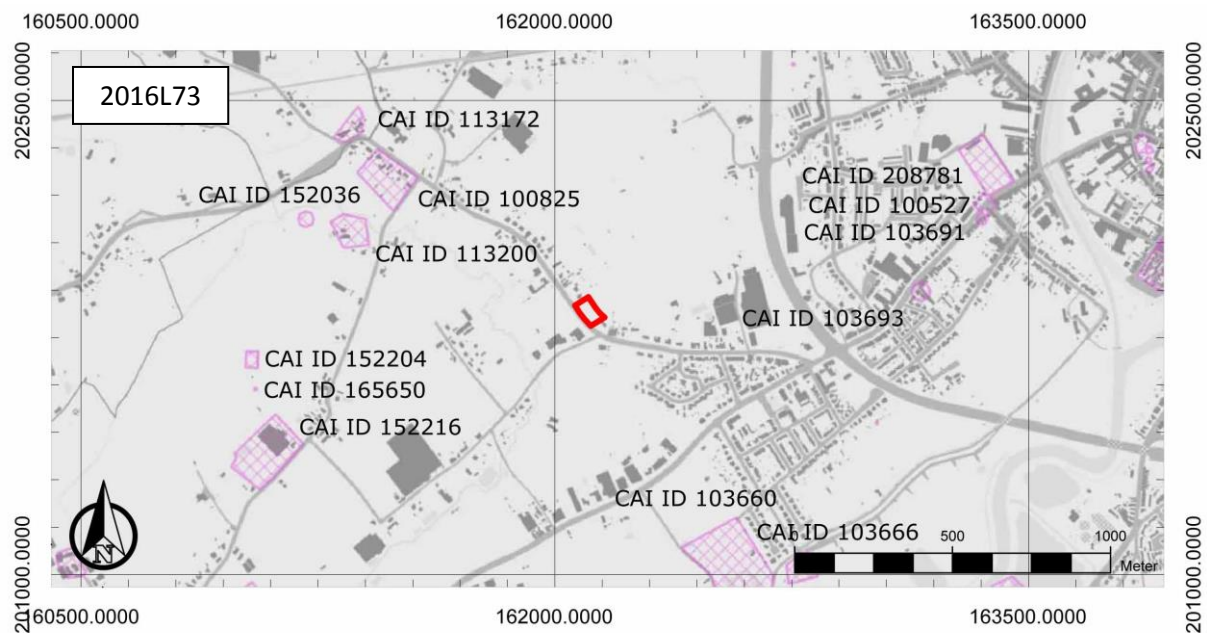

Figuur 16: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

In de buurt van het onderzoeksgebied zijn verschillende gekende archeologische waarden gelegen. Ze kunnen inzicht bieden in het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied (Figuur 17). We bespreken ze zo veel mogelijk chronologisch.

Ten noordwesten van het onderzoeksgebied kwamen steentijdresten aan het licht op de vindplaats CAI ID 152036. De vondsten omvatten microklingen, kernvernieuwingsmateriaal, een fragment van een kernrandkling, een lancetspits, een bladspits, een afslag, een duimnagelschrabber, een steker, een kleine afslag. De vondsten dateren mogelijk uit het midden-mesolithicum.

Figuur 17: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>)

Ook vondsten uit de metaaltijden zijn gekend in de omgeving. Ten westen situeert zich de vindplaats CAI ID 152204, waar een langwerpig grondplan van een gebouw werd aangesneden, evenals zes losse paalsporen en een greppel. De site werd op basis van de vondsten en de gebouwplattegrond in de late ijzertijd gedateerd.⁸ Ten noordoosten werden ter hoogte van de Mechelsesteenweg 34-36 (CAI ID 208781) een paalspoor en een kuil uit de metaaltijden gevonden, greppels uit de late middeleeuwen, evenals kuilen, greppels en een muurrest uit de nieuwe tijd.⁹

Er bevinden zich verder nog een aantal cartografische indicatoren in de omgeving. Langs de Lintsesteenweg ten noordwesten van het onderzoeksgebied werden een 17de-eeuwse schans (CAI ID 100825)¹⁰ en een 17de-eeuwse herberg, later omgevormd tot hoeve (CAI ID 113172),¹¹ gelokaliseerd. Ten noordwesten is een site met walgracht uit de late middeleeuwen gelegen, die aangekocht werd

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 152204, Fluxys Hulststraat I (geraadpleegd op 6 december 2016)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 208781, Mechelsesteenweg 36-38 (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100825, Pullaar 1 (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 113172, Trommelhoeve (geraadpleegd op 6 december 2016)

in de beginperiode van de Sint-Bernardusabdij (CAI ID 113200).¹² Ten zuidoosten situeren zich twee sites met walgracht (CAI ID 103660, CAI ID 103666) die ten laatste uit de 18de eeuw stammen.¹³ Ten oosten bevinden zich twee molens (CAI ID 103691, CAI ID 103693), die op basis van de Ferrariskaart uit de 18de eeuw of vroeger dateren.¹⁴

Aan de Mechelsesteenweg, ter hoogte van de Sint-Annastraat (CAI ID 100527) werd een timpaansteen uit de 17de eeuw gevonden.¹⁵ Verder werden er ten zuidwesten van het projectgebied 12 loden kogels en twee koperen kogelhulzen gevonden (CAI ID 152216), waar tijdens Wereldoorlog I een slagveld was.¹⁶ Resten van een connectiekamer van de KW-Linie, een verdedigingslijn uit de Tweede Wereldoorlog bevinden zich ten westen van het onderzoeksgebied, op locatie CAI ID 165560.¹⁷

2.4.4 Historische stadskern van Lier als vastgestelde archeologische zone¹⁸

Ten oosten van het onderzoeksgebied, op enige afstand ervan, bevindt zich de vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Lier'. De archeologische kennis van Lier is momenteel nog beperkt. De archeologische interventies in Lier zijn over het algemeen kleinschalig. Tot 2004 hielden kleine interventies enkel werfcontroles in of kleine noodinterventies na het melden van een toevalsvondst. Vanaf 2004 vond hier en daar een beperkt vooronderzoek plaats en tussen 2008 en 2011 gebeurde er grootschaliger onderzoek bij de heraanleg van de Grote Markt.

Over de ontstaansgeschiedenis van Lier zijn nog weinig gegevens bekend (zie hoger). De enige informatie over pre-middeleeuwse aanwezigheid in of in de onmiddellijke nabijheid van de stad zijn enkele schaarse gegevens over bewoning in de metaaltijden aan de Transvaalstraat, mogelijke laat-Romeinse sporen aan de Van Cauwenberghstraat en een toevalsvondst van een laat-Romeinse drieknoppen- of kruisboogfibula in de veenpakketten van het Nete-alluvium, gevonden in 1893-1894. Deze laatste vondst betreft een unieke (rivierdepositie)vondst die in verband te brengen is met de aanwezigheid van militaire troepen in de tweede helft van de 4de eeuw. Tot de vondst behoort ook een muntschat van 300 laat-Romeinse munten.

De eerste bewoningskern die rond de 9de eeuw ontstond op de locatie *Nivesdonck* ('Nieuwe Donk'), kon archeologisch niet getraceerd worden. Een grachttracé waarin enkele vroegmiddeleeuwse scherven werden vastgesteld, kwam wel aan het licht tijdens een opgraving op de Grote Markt. Tot op heden vond geen archeologisch onderzoek plaats in de Sint-Gummaruskerk, waardoor het bestaan van de houten voorloper van de kerk ter ere van de heilige Gummarus, stichter van de stad, nog niet werd bevestigd.

Archeologisch onderzoek bij de heraanleg van de Grote Markt in 2008, 2009 en 2011 bracht verschillende marktniveaus aan het licht, waarbij de onderste stenen verharding dateert uit de tweede helft van de 14de eeuw. Daaronder bevinden zich organische lagen. Verder kwamen funderingen van een 14de-eeuws gebouw tevoorschijn, mogelijk van een oude lakenhalle of van het oude Vleeshuis. De 'Verloren Kost', een in 1419 overwelfde poel tussen het Vleeshuis en het Belfort, werd onderzocht. De opgravingen van 2011 brachten ook sporen van een houten gebouw uit het begin van de 15de eeuw aan het licht. Het is wellicht een markthal.

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 113200, Quaet-hoven (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103660, Ringenhof (geraadpleegd op 6 december 2016), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103666, Waterschranshoeve (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103693, Lierse Molen 2 (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100527, Mechelse Steenweg I (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 152216, Fluxys Hulsstraat II (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165560, KW-Linie VC 11 (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Historische stadskern van Lier, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140034> (geraadpleegd op 6 december 2016).

Er werden ook archeologische resten waargenomen van de tweede stadomwalling. Binnen de oudste 14de-eeuwse omwalling kwamen hier en daar sporen van laat- en post-middeleeuwse bewoning aan het licht, zoals funderingspalen en een tonwaterput uit de 14de-15de eeuw. Tussen beide omwallingen bevonden zich ook het Kartuizerklooster, het begijnhof, het Sionsklooster en het Kluizekwartier. Na een periode van verval en vernieling in de 16de eeuw ten tijde van de Reformatie werden verschillende monumenten heropgebouwd. Het zijn vaak deze heropgebouwde gebouwen waarin sporen van oude voorgangers te vinden zijn.

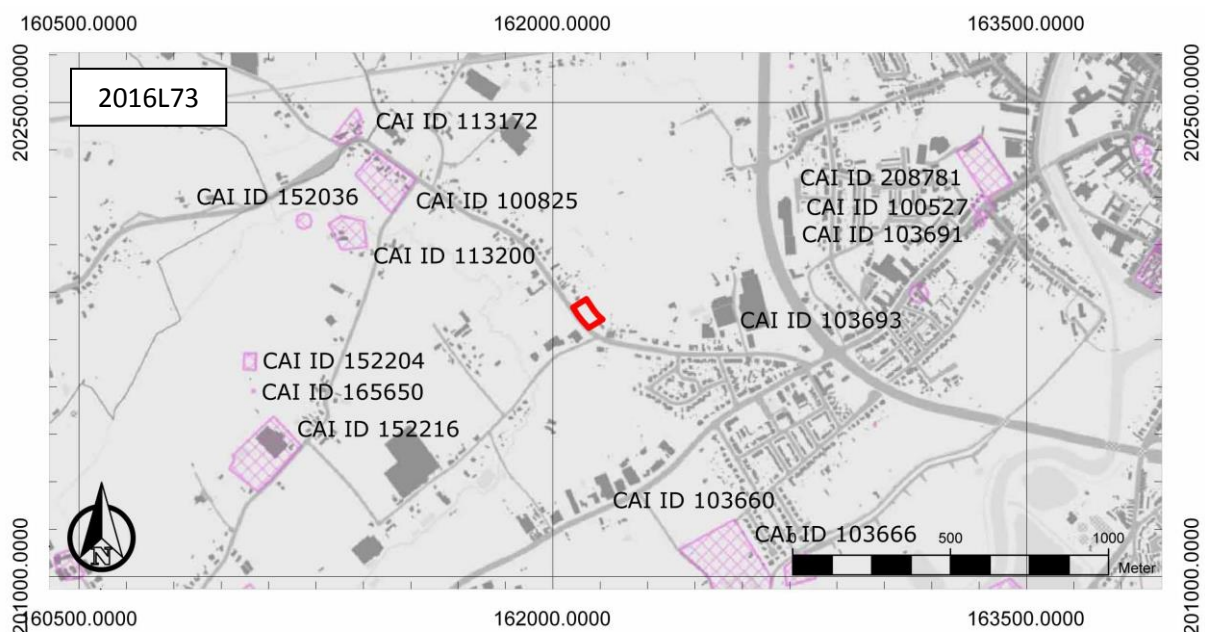
Een eerste industrialisatie in de 18de eeuw leidde tot de oprichting van achttien brouwerijen en in de 19de eeuw werden de vlieten overdekt. Deze overdekte kanaaltjes werden meermaals teruggevonden. In deze periode werden de vestingswerken ontmanteld. De stad werd ook aanzienlijk geteisterd tijdens beide wereldoorlogen, zodat heel wat panden heropgebouwd moesten worden. Bij de afbraak van panden komen her en der nog oudere middeleeuwse kelders, beerputten en waterputten aan het licht.

2.4.5 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

De gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich op enige afstand ervan. Het gaat om vondsten uit de steentijd, de metaaltijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Door de afstand tot de gekende vindplaatsen kan de vraag gesteld worden in hoeverre ze iets kunnen zeggen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. In de omgeving zijn daarbovenop verschillende gekende archeologische waarden aanwezig die eerder lokaal van belang zijn, zoals de vermelde sites met walgracht. Op basis van deze gegevens kunnen we besluiten dat het onderzoeksgebied een eerder laag archeologisch potentieel kent.

Figuur 18: Syntheseplan

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het terrein bevindt zich in laaggelegen gebied, in de buurt van de Lachenebeek. De afstand tot de beek is echter groter dan 200 m, waardoor het potentieel op de aanwezigheid van kampementen uit de steentijd klein is.¹⁹ De ondergrond van het terrein bestaat uit een matig natte zandleembodem. Historische kaarten geven aan dat het onderzoeksgebied steeds in gebruik geweest is als akkerland, tot op vandaag.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Ook dient in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.6 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

De werken die gepland worden binnen het onderzoeksgebied hebben een negatieve impact op het aanwezige bodemarchief. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt echter dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel heeft. Het terrein ligt op enige afstand van de Lachenebeek, waardoor de kans klein is dat kampementen uit de steentijd te verwachten zijn op het terrein. Verder zijn gekende archeologische waarden aanwezig in de omgeving van het onderzoeksgebied, maar ze bevinden zich op enige afstand ervan, waardoor ze geen indicatie geven voor archeologisch potentieel binnen het onderzoeksgebied. Op basis van historische kaarten en luchtfoto's is het terrein reeds lang in gebruik als akkerland. Daarbovenop komt dat het onderzoeksgebied slechts een kleine oppervlakte omvat, met name ca. 4100 m². Door de kleine oppervlakte van het terrein is de kans ook kleiner dat relevante archeologische waarden er aanwezig zijn.

We kunnen besluiten dat het onderzoeksgebied een laag archeologisch potentieel kent. De kostprijs van bijkomend archeologisch vooronderzoek is hierdoor niet te verantwoorden. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

2.4.7 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied kent een laag archeologisch potentieel. Het terrein is op enige afstand gelegen van de Lachenebeek en van gekende archeologische waarden. Daarom wordt het archeologisch potentieel laag geacht. Het laaggelegen terrein blijkt reeds lang in gebruik als akkerland. De beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied maakt ook dat de kans kleiner is dat relevante archeologische waarden aanwezig zijn. De kosten van bijkomend archeologisch vooronderzoek staan niet in verhouding tot het lage archeologische potentieel. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

2.4.8 Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied kent een laag archeologisch potentieel. Het terrein is op enige afstand gelegen van de Lachenebeek en van gekende archeologische waarden. Daarom wordt het archeologisch potentieel laag geacht. Het laaggelegen terrein blijkt reeds lang in gebruik als akkerland. De beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied maakt ook dat de kans kleiner is dat relevante archeologische waarden aanwezig zijn. De kosten van bijkomend archeologisch vooronderzoek staan niet in verhouding tot het lage archeologische potentieel. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

¹⁹ Moonen 2008, 80-82

3 Bibliografie

3.1 Publicaties

Moonen, B.J., 2008: Begrensd verleden. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en de cultuurhistorische waardenkaart voor de gemeente Venray. Deelrapport I: Toelichting op de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en cultuurhistorische waardenkaart, (RAAP-rapport 1482), Weesp.

3.2 Websites

CadGis (2016)

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Centrale Archeologische Inventaris (2016)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2016)

<http://dov.vlaanderen.be>

Felixarchief (2016)

<http://zoeken.felixarchief.be/zHome/Home.aspx>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2016)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2016)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2016)

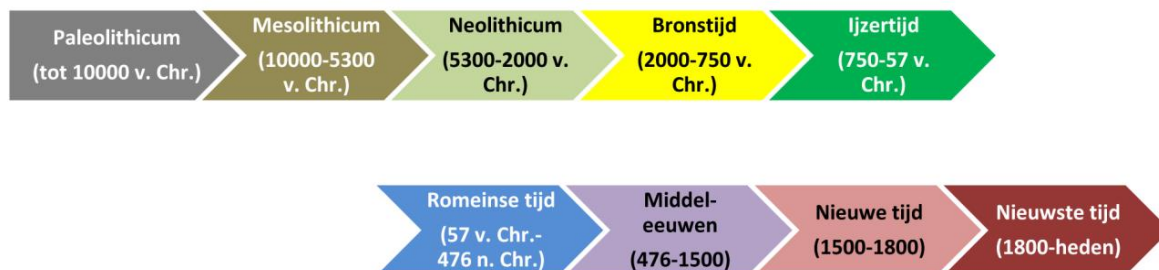
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2016)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

4 Bijlagen

4.1 Archeologische periodes

4.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016L73

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
3	Bouwplan	Ontworpen toestand	1:1	Digitaal	06/12/2016
4	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
5	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	05/12/2016
6	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	05/12/2016
7	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
8	Quartaargeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
9	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
10	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
11	Bodemerosiekaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/12/2016
12	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	05/12/2016
13	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	05/12/2016
14	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	06/12/2016
15	Synthesepan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	06/12/2016

4.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2016L73

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	05/12/2016
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	05/12/2016